

Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, december 1993
lětnik 43

12

Bože słowo za nas

Tón Knjez přihotuj waše wutroby k Božej lubosći a k sčerplicemu čakanju na Chrystusa. (2. Tess. 3,5)

Je advent. Přihotujemy so na hody. Stajimy sej hažki a swěčki do stwow a wopytamy wšelake adventne zarjadowanja. Myslimy na dary za swójich swójbných. Hospozy maja swoje wobstaranja, zo bychu so hody derje radžili. Wonkowne přihoty pak maja služić nutrkownemu přihotowanju, hewak wostanu prózdne skutki, kotrež njehřejša wutrobu. Bibliske hrono za měšec december praji nam tři wěcy, kotrež chcemy sej rozpominać.

Sprěnja mamy swoje wutroby wotewrěć za Božu lubosć: za tu lubosć, z kotrež wón nas lubuje. Wón so wšědnje wo nas stara a zastaruje nas ze wšěm, štož k swojemu žiwjenju trjebamy. Wón je swojeho syna Jezusa Chrystusa na swět posłał, zo by nas wumóžil wot hrěcha a zahuby. Boža lubosć je kaž swěčka, kotraž swěći w čmowejstwě ze swojim ćopłym swětlom. Swět je hustodosć zymny, bjez duše a wutroby. Wšelake hodowne reklamy spytaja začišć zbudzić, jako byštej lubosć a zrozumjenje nastaloj, hdyž kupuješ kofej abo wony nastroj. To je jebanstwo. Lubosć wuchadža wot Boha.

To druhe, štož praji nam naše bibliske hrono, je to, zo mamy čakać na Chrystusa. Pawoł měni přichadženje Chrystusa na koncu časow, hdyž wón přińdže, zo by sudžil žiwych a mrtwych. Tehdy budžemy před nim stać, a wón budže nas sudzić - a nas zakitować. Potajkim njemóže w adventnym času jenož wo to hić, zo so přihotujemy na patoržicu a na swjate dny a zo je w nowym lěće wšitko nimo. Adventny a hodowny ma za nas być čas, w kotrymž to hižo nětko dožiwimy: Chrystus je pola nas, wón nas lubuje a nas zakituje. Nětko hižo stawa so to, štož

budže jónu dokónčene: Naš Knjez steji pola nas.

To třeće, štož chcemy rozpominać, je přenje słowo našeho hrona: "Tón Knjez přihotuj waše wutroby ...". Jako by Pawoł wědzał, zo smy husto rozpjěšeni a na zwonkowne wěcy wusměrjeni, je wón pisał, zo ma Bóh sam nam prawe adventne a hodowne mysle dać. Z našej wolu a z našimi skutkami je to husto tajka wěc: Wjele sej předewzamy a mało dokonjamy. Boha mamy prosyć wo to, zo wón to dokonja, k čemu smy přeslabi. Tohodla słuša modlitwa k prawemu přihotowanju na hody. Prošmy tuž Boha, zo by wón přihotował naše wutroby k Božej lubosći a k sčerplicemu čakanju na Chrystusa.

Jan Malink

Wo hodach

Što bychy byli hody bjez podawka wo žlobiku a wo hródzi? Patoržicu so čłowjek njerady dopomina, zo su hody zrudny započatk hišće zrudnišeho konca... Štož je so započalo w hródzi, je so skónčiło na šibjency. Nichtó, štož chce so wjeselić nad hodownym započatkom, njemóže tutón kónč přewidzeć. W jeho swětle so tež wujasni, čehodla je jandžel trěbny a čehodla su wulke słowa trěbne. Bóh tute wulke słowa trjeba. Trjeba je tohodla, zo

je so čłowjek stał. Wobstejnoscě jeho narodženja, jeho zasađenja a jeho křižowanja lědma přeradža, zo je runje přez tu-toho čłowjeka k wumóženju cyłego swěta došlo. To dyrbi so cylemu swětej prajić. Tohodla je tón hodowny jandžel. Tole wupraji, što so stawa, a je to wosebity podawk, schowany za njenadpadnym wšědnym džětom a za bėduswěta. Wěčny bohaty Bóh je so stał chudy, zo by ludži wobohačil... Tuta wulka wěc, hač do njespóznaća schowana w čłowškim žiwjenju, kotrež je so započalo w hródzi a so skónčiło na šibjency, je Bože zjewjenje, zo Bóh, kotryž nad nami wot wěčnosti knježi, móže so namakać jenož nad nami.

Ernst Jüngel,
Wot časa k časej

**Žohnowane hody
přeje wšitkim
čitarjam**

redakcija Pomhaj Bóh

Wo lubosći

Lubosć - je lubosć. Hody su tohodla swjedžen lubowaceho Boha, kotryž je dał swojej lubosći dobyć nad kóždej mocu, tež nad swojej wšehomócnosću. - Bóh je so stał čłowjek a je tak doswěta njesl bohatstwo: dobyće lubosće. Nihdy hižo njemóžemy Bohu wotrjec to, štož wobhladujemy za swoju čłowjeskosć. Z narodom Jezusa Chrystusa je započala pláćić definicija: "Bóh je lubosć." Dobyće lubosće njeje wězo widzeć, ale móžemy do njeho wěrić. Wěra je wjeselo z Boha, kotrehož žiwjenje je lubosć.

Ernst Jüngel,
Wot časa k časej

Knježe,
daj
nam
měr!

*Kak powitam ja tebe,
moj Jezu najlubši?
Kak zapomnju ja sebję,
će dzeržu we wutrobje?
Mój Jezu, swěć mi z hnadu,
zo tebe lubo mam;
moj Jezu, daj mi radu,
zo tebi chwalbu dam.*

La naše džěci

Lube džěci!

Adwentski čas je so započal.

Potajnostne wěcy stawaja so w domje. Katja namaka pakćik z rynku za włosy, kotruž bě sej hižo dołho prała. Měrcinowe skóncowane awto je nadoboreparowane. Maćerka wjeseli so přez rjany namolowany wobraz a nan přez taflu šokolady, kotruž tak rady jě.

"To běše zawěsće palćik", měni Měrcin.

Palćik chodźi skradžu podomje nětko w adwentskim času. Přinđže wodnjo a w nocy, přeco, hdyž jeho nichtó njewidźi. Pomha při džěle abo chowa małe překwapjenki.

Hdyž chceće tež wy tajkeho palćika doma měc - to je jednora wěcka, přetož kóždy móže tajki palćik być: Mjeno kóžděho sobustawa swójby so na papjerku napisa. Tuta papjerka so sfałdzi. Papjerki z mjenami so w jednej šklě změšaja. Potom wozmje kóždy jednu papjerku a čita mjeno. Ale keđžbu! Nikomu ničo přeradžić. Hdyž něchtó swoje mjeno čita, dyrbi so wšitko hišće jónu wospjetować. Kóždy hraje nětko za wosobu, kotruž je ćahnył,

palćika. Jeli je hišće małe džěco w swójbje, přewozmje maćerka abo nan přidatnje rólu palćika.

Palćik pak njepřinđže kóždy džen, snano wosom do džesać króć hač k patoržicy. Wón dyrbi sej dokładnje přemyslić, kak móže "swoju wosobu" zawjeselić. Smědža pak jenož maličkosće być. Na přikład małka slódkosć, paslenka, molowanka, swěčka abo blyšćate jabluko. Pomoc w domjacnosći zawjeseli zawěsće maćerku a nana. Přemyslujće sami, sym sej wěsta, zo maće nadosć druhich idejow.

Zo by kóždy wědzał za koho darik je, napisa so mjeno k tomu abo překwapjenka schowa so jednorje w swójskich wěcach, do toboty abo tež do toža.

To rjane na tutej palćikowej hrě njeje jenož wumyslenje, přihotowanje a schowanje darika za drugeho, ale tež, zo sam překwapjenku dostanješ.

Zawěsće je kóždy wěpny, što "jeho palćik" je. Móžeće sej wučinić, zo patoržicu potajnstwo wotkryjeće.

Žohnowany adwent
přeje Wam

Gabriela Gruhlowa

Foto: Lehmann

Namołwa

Kóždy z nas je k pastoraciji namołwjeny. To njerěka, zo započnjemy nětk wukny bibliske hrónčka, zo bychmy za kóždužkuli přiležnosć dobre słowo na składze měli. Tym najmjenšim mjez našimi bratrami džens bibliske hrónčka njepomhaja. Prašeja a rozhladuja so, hač eksistuje hišće čto-

wjeskosć, přecelnosć a čłowska dobroćiwosć. Woni trjebaja, zo bychmy z nimi porěčeli, naše sobučućiwe pohladnjenje, přecelne słowo, kiž by jim prajiło: Ja wěm, zosy mój bratr. Takle dyrbimy jim pomhać a na to myslić, zo w nuzy našich bratrow woła za našej lubosću a džakownosću Knjez Jezus Chrystus.

Martin Niemüller

Božodžěscowy štom w lěsnej domiznje

Běchu to přenje hodowne prózdny w mojim studentskim času. Tydženje dołho běch dny, skónčnje hodžiny ličił hač do ranja domojjězby z Graza do Alpela. A hdyž tak daloko bě, wuješe wichor a sněh so sypaše, zo mój ćah tčacy wosta. Tuž wustupich a džěch šěsć hodžinow pěši loštņe a wjesele po dole, hdžež mi zmjerz do nosa a wuši ścipaše, zo je hižo nječujach. Po hórskim lěsu stupach horje, hdžež bu mi tak ćopło, zo běštej wuši nadobo zaso tu a ćoplišej hač hdy w lěcu. Tak dońdžech, hdyž so hižo ćmickaše, zbožowny horje, hdžež stare domske, swěco so přez sněhowy mjecel a kurjawu, kaž njejasny blak steješe, samotny wosjedź sněhoweje pusciny. Hdyž zastupich, kajka bě stwa mała a niska a ćmowa a ćopła - prapřitulna. W měščanskich domach zhubiś drje wšě měritka za tajki lěsny statok. A tola čuješ se hnydom doma, hdyž mać přichadnika bjez wšěch wobstojnosćow takle wita: "Nó, jenož zo sy tu."

Na wotewrjenych kamjentnych kachlach praskotaše woheń, w dobrejstwě zaswěćichu swěčku. "Maći, nic", wotwobarach. "Zapalće radšo lučlanu třěsku, to je rjeńšo."

Wona pak to njesćini. Lučlana třěska je za wšědny džen. Dokelž pak bě podolhej njepřitomnosći so syn domoj wrócił, bě za mać swjaty džen. Tohodla tež swjedženska swěčka. A za mnje hakle prawy swjaty džen.

Hdyž běštej so woći na połswěcu zwučiloj, widžach tež Miku, wosomlětneho bratřika. Wón bě najmlódsi a posledni. "Wupadaš derje", chwaleše mać mojej wot sněha čerwjenej licy.

Mały Mika pak blědy wupadaše. "Ty wšak maš město mje měščansku barbu", rjeknych a sosmějach. Wěc měješe sotalle. Mały kašlowaše hižo poł zymy. A tu běše stara domjaca džowka, a ta praješe - ja wědžach to hižo wot prjedy - wšědnje znajmjeńša tři króć, zo za "kašlowacych ludźi" ničo hubjenšeho njeje hač "zymny loštņ". Wona zakaza, zo by mały won před durje soł. Tak nje-
přinđže hólć ženje won a tež w

šuli njemóžeše čerstwy powětr srěbać. Myslu sej, zo bě wón tohodla tajki blědy a nic kašela dla.

W patožicu předchadžacej nocy spach mało - něšto rědke w tutych lětach. Mać bě mi na kachlach ložo přihotowała z prikazom, noze předaloko njewupfestrěć, hewak byštej do wohnišća přišloj, hdžež so wuhlo žehleše. Žehliwe wuhlo bě přijomne, wone knyskotaše w čichoćmowej nocy tak rjenje a čisny hdys a hdys lochke žehliwe swětlesko na scěnu, hdžež na polcy pisane pomolowane šklě stejachu. Mějach něšto na wutrobje, štož dyrbjach tu nóc rozsudzić, prjedy hač mać ke kachlam stupa, zo by rańšu poliwku warila. Wjele běch rěćec słyšał, kak w městach hody swjeća. Tam stajichu pječa mały šmrěk, wopravdžity mały štomik z lěsa na blido, na jeho hałzach pričinihu swěčki, zaswěćichu je, položichu pod njón samo dary za džěci a prajichu, zo je je Bože džěco wobradžilo.

Nětko běch sej předewzał, mojemu bratřikej Mice božodžěscowy štom hotować. Wšitko pak skradžu, štož k tomu słušeše. Hdyž běše zeswatlo, džěch do třěskateje kurjawy. A runje tuta kurjawa škitaje mje před woćimi ludźi, kiž wokoło statoka džětachu, hdyž so z lěsa ze šmrěkowym wjerškom ke kólni měrjach, tam štomik do śćěpa zwjerčach a pod karami a kolesami schowach.

Potom so ćmickaše. Čeledž džělaše hišće w hrodzi a w chlěwje abo w komorach, hdžež myjachu sej po starym wańnju patoržicu hłowu a přihotowachu swjedžensku drastu. Mać pječeše w kuchni hodowne pampuchi, a nan žohnowaše z małym Miku dwór. Nan měješe mjenujcy w sudobju žehliwe wuhlo, na nje bě woruch posypał a džěše z tym po wšěch rumnosćach statoka, přez hródze a chlěwy, bróžnje a sklādžišća, do wšěch stwow a komorow domskeho skónčnje, zo by je wukadžil a při tym so mjelčo modlił. Z tym dyrbjachu so zle duchy začěrić a dobre do domu žohnować.

Mjeztym zo wonka ludžo hišće džětachu, přihotowach ja

we wulkej stwě božodzěsćowu štom. Štomik, kiž tčeše w šće- pu, stajich na blido. Potom wot- krach wot wóskowca swěčki a přilěpich je na hałžki. Spody, při nožce štomu, položich hu- syčku.

W tym wokomiku slyšach hižo nad stwu na łubi kročele - pomałe a tupotace. Wonaj bě- štajhižotu a žohnowaštaj łubju. Bórže budžetaj we jstwě, z kotrejž žohnowanje zakončich- my. Zaswěcich swěčki a scho- wach so za kachlemi. Hišće bě wšitko čicho. Ja wobhladowach sej ze schowa swěčaty džiw, kajkiž njebě w tutej stwě do toho ženje hišće widźec byt. Swěčki na štomje swěčachu so tak měrnje a swjatočnje, jako přimjelčachu mi njebjeske potajnosće.

Skónčnje slyšach při proze nanowe pjenki. Durje so woči- nichu, wonaj zastupištaj ze svojim kadzidłom a steještaj mjelčo. "Što da to je?" rjekny nan mjelčo z čahatym hłosom. Mały wudžeraše němy. W jeho wulkimaj, kulojtmaj wočomaj špihelowachu so kaž hwězki swěčki hodowneho štomu. - Nan džěše pomału ke kuchin- skim durjam a šepťaje won: "Maći! - Maći! Přinďz jenož nutř." A hdyž bě wona tu: "Ma- či, sy ty to činiła?" "Marja a Jozefo!" zdychowaše mać. "Što da su to na blido stajili?" Bórže přinďzachu tež wotročkojo a džowki, wustróžani wot džiw- nego zjewjenja. Na to hodaše

hólce, kiž z doliny pochadžeše: To móhl božodzěsćowu štom być... Dyrbi da woprawdže wěrnó być, zo jandželjo tajke štomiki z njebjes přinjesu? - Woni hladachu a so džiwachu. A z nanoweho sudobja dymješe so woruch a napjelnješe hižo cytu stwu, tak zo bě kaž něžny šlewjer, kiž so nad swěčaty štomik položi.

Mać pytaše z wočomaj po jstwě. "Hdže da je Pětr?"

Tu bě na času, z kachloweho kuta wustupić. Małego Miku, kiž bě přeco hišće němy a kaž sprostnjeny, wzach za jeho zymnej ručce a dowjedzech jeho před blido. Nimale so wón spjećowaše. Ja pak prajach - sam jara swjatočnje hnuty - k njemu: "Njeboj so, bratřiko! Hladaj, lube Bože džěčo je čí božodzěsćowu štomik přinje- slo. Tón je twój."

A mały zapača rjehotać z wjeselom a hnućom a měješe ruce styknjenej kaž w cyrkwi.

Husćišo hać štyrceći kroć sym wot toho časa božodzěsćow- y štom dožiwił, z hoberskim blyšćom, z bohatymi darami a wjesolym wyskom mjez wulki- mi a małymi. Tola wjetše wje- selo nad božodzěsćowym štom- mom, haj tajku čistu radosć njejsym hižo widzał kaž tu mo- jeho małego bratřikowu Miko- wu - kotremuž wona tak nje- jacy a překrasnje před woči stupi - znamjo toho, kiž tu z njebjes přinďže.

Peter Rosegger

Božičkcy, kak so minje čas

Mysle 100lětneho

Ně, njemóžu to skoro wěrić, zo sym hižo 100 lět. Widžiš to na mni? Zdaloka wěsće nic. A zbliska njeprinďže nješto mje wobhladać, při tym tola ničo nječinju. Ani žana kokoš nje- prinďže. Jenož wróny, te so druhdy na moju wopuš wusy- du, druhdy tež na hłowu a su ze swojimi pazorami złoto na mo- jich rjanych pjerjach porjadnje wotdrapali, tute wróniska. Wo- ne znjewužiwaja moju bjez- mócnosć. Nó haj, wěčnje tež złoto njedžerži. Wone wšak je cyle čenke na mojim koporo- wym čěle přilěpene. Chcu pak tola hišće doho tajki rjany być a so blyšćić.

Haj, 100 lět sym nětk hižo tu

horjeka na cyrkwinej wěži. To njech něchtó po mni čini. Při kóždym wjedrje, bjez přiražki za hubjene wjedro. Najlěpje za mnje je, hdyž so wětrikej sta- jam. To dyrbiš so hibać. Naj- zymniši je wětrik z ranja. Z wječora prinďže zwjetša deščik, hubjene wjedro, kaž so cyle z njeprawom praji.

Před 100 lětami njepowjetši so jenož cyrkej, ale tež wěža. Wona bě přjedy wjele niša a skromniša. Wot l. 1730 bě na jeje wjeršku jednora wjedrowa chorhojčka. A jako 1893 šwiž- nu wěžu horje sadžichu, dyr- beše na nej něšto wosebiteho być. A tuž mje w tehdomnišej Michałkec zamkarni w Bude-

stecach stworichu. Štó je mje do toho narysował, njewěm. Zawěrnó běše to architekt Th. Quentin w Pirnje. Wot njeho pochadza tež naćisk za cytu cyrkwinu přetwar.

Skónčnje bě tak daloko. Cyrkwina kula so nasadzi, a ja dóstach swoje stajne městno. Do toho pak běchu do kule za- so stare dokumenty wo twarje a tež nowu krótku rozprawu tehdomnišeho cyrkwinskeho předstejćerja a financneho zarjadnika Ernsta Emila Schmei- ßa položili. Wo tehdomnišim swjędzenskim podawku wón pisa:

"... Džens je 31. julij 1893. Popođnju w pječich nasadzi so jara swjatočnje nowy knefl. Knjez farar Mrozak porěča při tym jara jimawje. Kantor Smola porjeński swjatočnosć ze spěwami staršich šulerjow a muskeho spěwneho towarstwa z Budestec. Bohudžak, zo je twar dotal bjez někajkeho nje- zboža dokonjany.

Wobzamknjenje cyrkwine- ho přetwara plačeše wjele wojojanja, zo by so wšitko tak přewjedło, kaž bě to knjez ar- chitekt Th. Quentin w Pirnje namjetował.

Twar je tak daloko hotowy, zo so nadžijamy, našu cyrkej kermuše, potajkim njedzela po Michału, poswjećić.

Budestecy porjeńšichu so w běhu poslednich 10 lět hla- dajcy."

Hačkuli so pilnje dale twarje- še, njejsu to tehdom hać do kermuše cyle dočiniłi. Tola 5. nowembra 1893 bě tak daloko. Na swjędzenskich kemšach so nowa rjana cyrkej poswjeći. Tepjenje a barbojte wołtarne wokna zatwarichu so hakle tři lěta pozdžišo, 1896.

Božičkcy, kak so minje čas. Po tym zo bě cyrkej tehdom dotwarjena, njeje so ničo wjacje pola mje pokazał. Jónu, 1926, myslach sej hižo, zo mje wopytać prinđu, tola tehdom su wěžu jenož hać k třěše ponowili.

Ale za čas NDR, 1977, bě tak daloko. Na třoch kónc ty- dženjach natwarichu rošty, přeco wyše. Jutrownu sobotu prinďzachu při wichorojtm sněhu a běžnym awtowym wobchadže (ludowa policija njebě tutón džen zawrěće drohi dowoliła) někotři mužojo hać

ke mni. Myslach sej, zo zetkam starych znatych, tola wot nich njebě ničo wjacje žiwy. Běch džě mjeztym hižo 84 lět stary.

Dnja 9. apryla su mje dele wzali a do wosadneho doma donjesli. Tu mje mnozy wob- džiwachu. Kopica džěči bě mjez nimi. Kak sym so čuł, hdyž mje ručki a ruki wopři- machu a samo hacachu. A kak so džiwachu, hdyž drobne złote slědy na mojim zelenym koporo- wým šaće zwěsćichu. Toho- dla tež zwoblekachu mje do noweje złoteje pjerjoweje dra- sty, a wróćich so 2. junija na swoje stare městno, trochu niže wězo, přetož ze železa kowany křiž, na kotryž běchu mje 1893 stajili, steji nětko deleka pódla cyrkwy we farskej zahrodze.

Přjedy pak sym hišće tójšto dožiwił: Smědžach w prawym trabance sobu jěć, w službnym awće našeho duchowneho. Běch cyle rozbudženy. Moja kruta hrudž so prawje přetršase. A do trabanta-kombija sym so runje tak nutř dóstał. Z 26 PS wjezechu mje do Jiłca a tam fotografowachu mje z prawymi kurami. Tola naduta pjerizna njeje mje zańč měla. Za to sym ju nětko hižo lěta přežiwił.

Božičkcy, kak so minje čas. Nětk sym hižo 100 lět, a to ma so swjećić. Nic jenož ja, ale cyle twarjenje, na kotrymž steju, naša cyrkej, ma nětk 100 lět hižo tajki rjany napohlad. A tutu wosebitu a jónkróćnu formu jeje wěže nihdže druh- dže njewuhladaće. Z teje přiči- ny steji cyrkej a z tym tež ja pod škitom pomnikow. A Bu- destecenjo su mje drje tohodla tež do swogeho wošana wzali. Nó haj, cyle to tež njetrjechi, woni su za wopon wěžu jedno- rje skrótšili a najlěpše wot njeje přeč wostajili ...

Haj, a hišće něšto: Wěsće wy poprawom, čehodlasmy my kapony na ewangelskich cyrk- winych wěžach? Chcemy Was dopominać, Chrystusej swěrní wostać. To so zadani, dokelž steji wón tež potom k nam, je- lizo zaprajimy, jelizo so wot njeho wotwobročimy. Wón nas njepušči. Spěwanje kaponu dopomni sylneho, sebjewědo- meho Pětra w jeho najsłabšej hodzinje na to. W bibliji, pola Mateja 26, móžeće wo tym čitać.

T. Lange

Wón štapaše přez ómowe předměsto. Chěže zběhachuso wotlamane do njebja. Měsačk pobrachowaše, a plesternaki běchu wustróžane wot pózdnych kročelow. Potom namaka wón staru desku, na kotruž stupi, doniž wona prochniwa njezastana a so njerózlama.

Hdyž wón durje wočini (wone płakachu při tym, tute durje), hladaštej jemu blédómódrej woči jeho žony napřečo. Wonej pochadžestej ze sprócného mjezwoča. Jeje dych wisaše běły we jstwě, tak zyma bě. Wón zhibny swoje kosčate koleno a łamaše drjewo. Drjewo stonaše. Potom wonješe mjehko a slódko dokoławokoło. Wón dzeržeše sej kruch wot toho pod nós. Wonja skoro kaž za tykancom, směješe so wón mjelčo. Ně, prajštej žoninej woči, nic so smje. Wón spi.

Muž tykny slódko, mjehke drjewo do małych blachowych kachli. Tute so zapyri a čisny horšč čopłej swěcy do jstwy. Tuta padny jasna na móličke kulowate mjezwočo a zawosta wokomik. Mjezwočko bě hakle hodžinu stare, ale wone měješe hižo wšitko, štož k njemu slúšeše: wuši, nós, hubu, woči. Woči dyrbyeštej wulkej być, to bě widzeć, hačrunjež běštej za-

wrjenej: Tola huba bě wočinjena, a mjelčo z njeje pachaše. Nós a wuši běchu čerwjene. Wón je žiwy, myśleše sej mać. A mjezwočko spaše.

Mamy hišće wowsne tružki, rjekny muž. Haj, wotmołwi žona, to je derje. Je zyma. Muž wza sej hišće raz wot slódkého, mjehkeho drjewa. Nětk je wona swoje džěčo dóstała a dyrbi zymu mrěć, pomysli wón. Ale wón njeměješe nikoho, komu móht za to pjasći do mjezwoča dyrić. Hdyž wočini kachlowe durčka, padny zaso horšč swěcy na spjace mjezwočo. Žona praji mjelčo: Hladaj, kaž swjatosćin, widziš to? Swjatosćin! pomysli wón a njeměješe nikoho, komu móht pjasći do mjezwoča dyrić.

Potom běchu někotři při durjach. Widzjachmy swěcu, prajichu, zwonka. Chcemy so dzešać minutow posydnyc.

Mamoj tu džěčo, rjekny jim muž. Woni njeprajichu ničo wjace, tola woni přińdzechu sobu do jstwy, pachachu kurjauwu z nosow a zběhachu nohi. Budžemy cyle mjelčo, šeptachu woni a zběhachu nohi. Potom padny swěca na nich.

Třo ómowi kralojo

Třo woni běchu. W třoch starych uniformach. Jedin měješe papjercowy karton, jedyn měješe měch. A třeci njeměješe ruce. Zmjerznjenej, rjekny wón a zběhny kóncaj. Potom přiwobroći mužej kabatowej zakaj. Tobak bě nutřka a čenka papjera. Woni wjerčachu sej cigarety. Tola žona praji: Ně, tu je džěčo.

Tuž džěchu cí štyrjo před durje, a jich cigarety běchu štyri dyпки w nocy. Jedin měješe tolsče zawobalenej noze. Wón wza kruch drjewa ze swjeho měcha. Wóslík, rjekny wón. Sym sydom měsacow na nim rězbari. Je za džěčo. To wón rjekny a da jeho mužej. Što je z nohomaj? woprašá so muž. Woda, rjekny wóslíkowy rězbar, wot hlodu. A tón druhi, tón třeci? woprašá so muž a wobmasa po čmje wóslíka. Třeci třepotaše w swjjej uniformje: Ow, ničo, pišpotaše wón, to su jenož čuwy. Smy džě přewleje stracha měli. Potom wuteptachu cigarety a džěchu zaso nutř. Woni zběhachu nohi a hladachu na małe spjace mjezwočo. Třepotacy wza ze swjeho papjercoweho kartona

dwaj žoltej plackaj a rjekny k tomu: Za žonu stej tej.

Žona wočini blédej módrej woči šěroko, hdyž widžeše třoch ómowych nad džěscóm schilenych. Wona so boješe. Tola w tym wokomiku zepře džěcoswojej noze wojeje hruď a rjeješe tak wótre, zo cí třo ómowi nohi zběhnychu a skradžu k durjam džěchu. Tu ngyňnychu hišće raz a potom stupachu do čmy.

Muž hladaše za nimi. Dziwni swjeći, rjekny swjjej žonje. Potom začini durje. Rjani swjeći to su, bórbolše wón a hladaše za wowsnymi tružkami. Ale wón njeměješe žanej woči za swjjej pjasći. Džěčo pak je rjejiło, šepťaje žona, cyle mócnje je rjejiło. To su woni šli. Pohladaj raz, kak žiwe wone je, praji wona horda. Mjezwočko wočini hubu a rjeješe. Płaka wone? woprašá so muž.

Ně, myslu sej, zo so smje, wotmołwi žona.

Skoro kaž tykanc, rjekny muž a nuchaše na drjewje, kaž tykanc. Cyle slódko.

Džens wšak su hody, praji žona.

Haj, hody, bórbotaše wón, a wot kachlow padny horšč swěcy jasne na spjace mjezwočko.

Wolfgang Borchert

Hodowne spominanje

Čłowjek w pokročenyh lětach spomina w dobrej chwili rady na bjezstarostny čas džěćatstwa a młodosće. Zymski počas krótkich dnjow a dołhich wječorow tomu wosebje polěkuje. Hdyž čekaju mi mysle do dawno minjehého časa, pomyslu při tym tež na to, kak smy něhdy jako šulске džěći na Hobrakec žurli we Łuze kóžde lěto hodowničku swječili. Tuta bě stajnje z džiwadłom zwjazana. Swjedžen mjenowaše so němsce "Rölke Feier" a měješe swój stawizniski pozadk. Znaty domizniski slědžer wyši wučer M. Kral-Zarěčanski pisa w swjjej pojednanju wo Łuze mjez druhim slědowace:

"Wokoło lěta 1900 dopomni so w Berlinje zbohatnjeny Łuhowčan z mjenom Rjelka na swoju ródnu wjesku a přepokaza jej 10 000 hr, zo by so z danje pjenjez šulskim džěćom

kóžde lěto hodowne wobradženje wuhotowało. Pozdžišo dari dalši wulki pjenjez, z kotrymž bě móžno smilnu sotru (diakonisu) za Łuh a wokolne wsy přistajić. Z wothódnocenjom pjenjez po 1. swětowej wójnje dyrbyeše tute dobre zarjadowanje přestać."

Někajki zbytk z tutej pjenjez pak je pozdaću tola zwostał. Rjelkowe swjedženje wotměwachu so dale hač do spočatka 2. swětowej wójny. Sulске džěći dóstachu stajnje něšto małe darjene, a na darniweho Łuhowčana so na kóždym swjedženju přeco z česćownosću spominaše.

Za nas šulске džěći wyšich lětnikow započachu so z přihotowanym swjedženjam kóždy króć předhodowne wjesela. Bě to přeco spočatk adwenta. Nimo zwučowanja znatych a nowych

hodownych spěwow započá so to z tym, zo nam wučer rozložil wobsah džiwadłoweje hry, kiž měješe so předstajić. Běchu to stajnje němske hodowne hry. Tola z wěštej wušiknosću zrozumil wučer tež něštožkuli serbskeho do hry a cyłkowneho programa zaprijec. Jewjachu so tam potajkimi wotpowědnje zapožoženju hry Boží narod, Marja z Jozefom, třo mudri z rańšeho kraja, pastyrjo a jandželjo. Druhdy pak bě tež tema hry ze swěta bajkow wzata, z rumpodichom, Božim džěscóm, sněhowym mužom, palčikami a dalšimi mytiskimi postavami zymy a lěsa. Běchu to wšitko džěći wabjace postawy. Jónu něšto abo někoho předstajić směć a swój talent před ludžimi móc pokazać, to tola něšto bě. Sobu hrać směć bě hižo wěsta česć!

Po přenim zeznajomjenju z hru přidželi wučer hólcam a hólcam po swjjej dobrozdachu jim přistejace róle. Wobkedž-

bowaše wězo při tym, što abo što so čemu hodži. Dokelž běch trochu srěnjeje postawy, kiž małe respekta wuprudža, njemějach ženje zbožo směć hrać snano swj. Jozefa, dostojneho pastyrja abo džěći trašaceho rumpodicha. Běch zwjetša jedyn z małych palčikow abo druhich mjenje wuznamnych lěsných postavow. To mje wězo přeco njespokoji. Nimo toho so wučerjej zdaše, zo so skerje hodžu za přednjesenje serbskeje abo němskeje hodowneje basnje. Hdyž tež tajki poskitk njebě cyle po mojim slóžde, jón tola přewzach. Skónčnje njeje to kóždeho wěc, samlutki před połnej žurli wustupować. Hišće šuler, mějach wšak tež wěstu nuzu, hluboki zmysl wjazanych hrónčkow połnje zapimnyć. Poezija wšak ma so čezko hač do džensnišeho! Podobne nadawki měješe tež mój starsi bratr spjelnić. Kaž by to hakle njedawno bylo, widžu jeho na hečce abo na kachlowej ławce sedžo rumpodichej

na próstwu přednjesc cyłu stawiznu Božeho naroda w serbskej rěči. Wutrajnje bě ju doma z hlówy wuknył, a tuž so jemu to tež derje poradzi. Při nim sedzacy druhí hólčec rumpodichej žanu štučku prajić njezamó (abo njesmědžeše) a bu tohodla do mécha tyknjeny. Režijne zmylki so tež tehdy hižo stawachy. Tu bě so brodaty z lěsa za serbskej hodownej stawiznu němsce prašał. Trěbnu drastu a wšo dalše za swoju rólu dyrbeše sebi kóždy sam wobstarać. Za rumpodicha postajeny měješe na domjacej hornjej łubi abo pola znatych za tolstym kožuchom pytać. Słomjanych powrjestwow k jeho wobwjazanju wšak bě tehdy hišće dosć. Džens by to nimale problem był. Postajeni "pastyrjo" dyrbjachu w tehdy hišće knježim lěsu za wotpowědnymi kijemi hladać. "Jandželki" prošachu maćerje wo běty rub a pomoc, zo by z njeho nastał hać ke kulkomaj sahacy dostojny wobwěšk, kiž so ze złotymi bantami a hwězdčikami zyboleše. K wěrjepodobnej dospołnosći dopomhać pak mějachy husace křídla.

Tak měješe kóždy swoju nuzu, zo by wšo w prawym času přihotowne měł. Bě to z tójšto prócu zwjazane. Wšedne šulske nadawki drje pytaše wučer w tym času trošku wobmjazować, dokelž sebi tola wuknjenje tekstow a spěwow tójšto časa žadaše. Na zwučowanje hraća chodžachy na swobodnych popołdnjach zwjetša dwojce wob tydźeň. Stajnje běchmy wćipni, kak so proba poradzi a hać smy zamóhli dotalne słabosće přewynić. Wšě tute přidatne nadawki rady na sowzachmy. Dopomhachu wone tola rozsudnje k tomu, rozplómjenci w młodych wutrobach wjesołu předhodownu radosć. (Nam drje tehdy hišće trochu njewědomje.) Tak so naša napjatosć stopnjowaše hać k dnjej wustupa. Swój wjeršk pak docpě, hdyž so na wonym dnju zawěšk jewišca zběhny a nas kopata nabita žurla witaše. Zahaji so hodownička stajnje ze zhromadne zanjesenym spěwom wo čichej, swjatej nocy. Njeswěčachu so při tym jeno swěčki wulkeho hodowneho štoma, ale tež woči starych a młodych. Dušu hrějace swětło

60

38. Bože džěco wobradža.

Ziwje. M. N. B. Kr.

1. Bože džěćo wobradža wo-rje-chi a ja-błu-ka,
2. Bože džěćo wobradža wšo, štož w zymje wohrě-wa:
3. Bože džěćo wobradža, z čimž sej džě-ći hraj-ka-ja:

1. wo-su-ški a poprjancy, sło-dke ku-ski, ty-kan-cy,
2. wšelku dra-stu, ru-kaj-cy, wo-bu-će, a no-haj-cy,
3. ku-ry, wowcki, ko-ni-ski, khězki, pjeń-čki, twa-rjenki,

1. štomik rja-sny pi-sa-sny |
2. šawle, čap-ki, wuchaj-cy | 1.-4. a šće, wje-le wja-cy.
3. sanki, klan-ski, wo-zyč-ski

4. Bože džěco wobradža wšelke wěcy šule dla: tafle, knižki, toboły, krydy, barby do wody, pisaki a papjery a šće wjele wjacy.
5. Za wšo džěsću Božemu džakujemy so z wutrobu! Štóz sej dary njewaži, tomu wone wobradzi k lětu kohošto, prut a kij, ale ničo wjacy!

swěčkow a swjatočne zynki spěwa kuzłachu při tym drje do kóždeje wutroby wone jónkrótne začuće hodownej radosće. Potom scěhowaše krótka narěč šulskeho nawody. Na jeho słowa pak my džěći lědma słuchachmy. Z myslemi běchmy hižo při hraću. Kóždy sebi w duchu hišće raz słabosće swojeho wustupa předstajić spyta, zo njeby ničo zapasł. Tak bě nam spočatk hraća na wumóženje podobny wokomik. Skónčnje móžachmy to sprócniwje nawuknjene předstajić, pokazać, k čemu je kóždy kmaný a što zamóže. K wjetšim misnjenjam při tajkej zahoritósći lědma dońdže. Po hraću scěhowachu spěwy a basnje w serbskej a němskej rěči. Jedyn ze serbskich spěwow so kóžde lěto wospjetowaše, dokelž jón wosebje rady zanjesechmy.

Bě to M. Nawkowy: "Bože džěco wobradža", ke kotremuž je B. Krawc melodiju stworił. Njewěm, hać je přeco rjenje klinčał. Wosebje při poslednej štučce so stajnje tak stopnjowachmy, zo cyła žurla ržeše. Hroženje Božeho džěsća trochu wuzběhnyć, zda so nam wose-

bje wažne być (hlej podaty tekst).

Hodownička so zakónči z wobradženjom. Kóžde lěto darjachu so nimale samsne trěbne wěcy kaž wołojniki, pjera k pisanju, wšelake zešiwki a dalše drobnostki za šulsku potrjebu. Wjace nam přez surowu wójnu zawinowana inflacija z nadobneho dara knj. Rjelki wostajita njebě. Bě to wězo dosć skromne wobradženje. Tute pak so nam na kóncu tola hišće trochu wosłódní z přidatnym pakčikom poprjancow, kiž tehdyši knježi dwór kóždemu džěsću dari. Tehdyši knježk wobsedžeše mjenujcy nimo swojeju kubłow we Łuze a Chasowje tež hišće něhdže w Durinskej twornju poprjancow a Lauchstädske hojace kužoly. Tak so wšitcy, drje skromnje wobdarjeni, ale z hódny dožiwjenjom wobohaćeni spokojnje domoj podachmy.

Přidawk: Tu je wočišćany naspomnjeny spěw z notami. Njesym jón po wuchodzenju šule do džensnišeho nihdže wjace słyšał. Mam jón za hódny, zo bychu jón džensniše džěći zaso nawukli. **A. Grofa**

Nazymska synoda Krajnje ew.-luth. cyrkwyje Sakskeje wot 29. oktobra do 2. nowembra 1993

Njeběše to dypk našeho dnjoweho porjada, a tola skónči so po mojim měnjenju doba, kotraž je našu cyrkej 22 lět postajowała. Krajny biskop dr. Hempel póndže 1. apryla 1994 na wotpočink. Hižo 1. decembra 1993 je wyši krajny cyrkwinski radzićel Ihmels rentowu starobu docpěł. My znajemy jeho jako wobwodneho decerenta našeje Łužicy a jako stajneho zastupnika biskopa. Jako třeci poda so sekretar biskopa, wyši krajny radzićel Scherrer, na wotpočink. Wšitkich třoch rozhoznowaše synoda z kwětkami a wjele přikleskom. Na přichodnym schadžowanju w nalěcu změjeme hižo noweho biskopa, kotryž je so 2. a 3. decembra wuzwolił.

Dr. Hempel poda synodze rozprawu, takrjec wuwicowce linije našeje cyrkwy ze swojeho widženja. Wo to bě jeho cyrkwinske wjednistwo wuraznje prosyło. Ze słowami wuraji wón cyle jasnje, što je přenjetny nadawk cyrkwyje, na kotrymž měta twarić, a što do cyrkwyje njesuša.

- Cyrkej ma prawo, k žiwjen-skim prašenjam luda stejniščo zabrać.
- Štožkuli křescenjo k politiskim bracham praja, dyrbi so z ewangelijom wopodstatnić dać.
- Namóc njeje naša naležnosć.
- Cyrkej dyrbi cyrkej wostać a ma so wotzběhnyć wot kóždežkuli politiskeje strony.
- Cyrkej dyrbi słuchaca a modlaca cyrkej wostać.
- Křescanske kublanje je tuchwilu naše najwjetše wuzadanje.
- Citat M. Luthera: "Wšědnje so džěćatka narodza a wotrostu pola nas, bohužel pak njeje ničo, kiž by so wo wbohi młody lud starał a jón wozlił.
- Naša cyrkej zestaja so duchownje ze wšelakich mocowych skupinow. Mnohota nam njepobrachuje, a mjenujemy tajku mnohotu z prawom duchowne bohatstwo.
- Spad křescanskeho ducha je w Němskej a Europje. Wu-

pada tak, jako by Jezus Chrystus do krajow třečeho swěta wučeknył (Afrika, Łačonska Amerika).

- Namołwa k zhromadnemu misionstwu Němskeje w zhromadnej zamołwitosći.
- Smy zaso jedyn kraj. Budže pak hišće lěta trać, doniž njebudžemy to, štož chcemy być: jedyn lud.

To běchu skrótka słowa wotchadźaceho biskopa na jeho cyrkej.

Synoda měješe wšelake cyrkwinske zakony wobzamknýć. Zdžela běchu to dawki a přiměrjenja k prawu Ewangelskeje cyrkwje Němskeje a k prawu Zjednočených ew.-luth. cyrkwjow w Němskej, mj. dr. zakon wo zastupnistwje sobudželaćerjow EKD a prawo wo fararskej službje VELKD a k tomu sakski dawkowy zakon.

Synoda schwali hospodarski plan 1994. Wo nim so w jednolitych dypkach dołho diskutowaše. Dochody a wudawki maja po planje 374,5 mio hr wučinić. Wot tuteje wulkejesumy su 179 mio hr pomoc k mzdžě wot cyrkwjow ze starých zwjazkowych krajow. 1994 liči so ze 120 mio hr cyrk-

winskich dawkow. 48 mio hr wróca so wosadam. K tomu přindže hišće 12 mio hr jako pomoc wosadam k ewtl. zmylnym wobličejam w hospodarstwj. Zněkak 48 mio twarskeje pomocy móže so ličić. Krajna cyrkej je za 58,4 mio hr rukowacelstwo přewzała, su to kredity wosadow. Hišće jedyn wuraz dobreho hospodarstwa: Krajna cyrkej nima žadyn dołh.

Wuchodoněmske cyrkwje njesu při přistupje k EKD zrěčenje k wojskemu dušepastyrstwu z lěta 1957 přewzali. Su diferency k statusej wojskeho duchowneho. EKD je k tomu dwaj modelej wuwila. Jeje synoda schadźuje so tuchwilu w Osnabrücku, a wšitke 24 sobustawksich cyrkwjow dyrba kompromisej přihłosować. Přezjedne sej wšitcy běchu, zo je dušepastyrstwo pola wojakow trěbne, tež hdyž po wuprajenju fararja Schminka w kasarnje Marienberg jenož 10 do 15 % wojakow cyrkwi přisluša.

Naćisk za cyrkwinske zrěčenje mjez krajnej cyrkwu a Swobodnym krajom Sakska synodalnym předleži. K tomu budže so synoda snadź spočatk lěta wosebje schadźować.

K. Latka

W lěće 2002 budže Boží dom zaso měšćanski wobraz sobu postajować ze swojej kamjentnej kupołu kaž před 250 lětami. Wěsće njebudžeja so zmylki, kotrež tutón čas statiku twara počezowachu, wospjetować. Toho su sej najlěpši fachowcy, kiž budžeja twar ze swojej wědu a zamožnosću přewodźeć, wěsći. Hižo nětko so wuradźuje, kak budže so cyrkej po dotwarje wužiwać, kak so tepić atd.

Tajkele wulketwarniščo wot darow financować žada sej zmužitosć a wotpowědne wabjenje na cyłym swěće. Dotal nimaja zamołwići, na čole z prof. Güttlerom, žane starosće z pjenjzami. Tež přihladowarjo při twarniščowym ploče darja wšědnje něhdže tysac hriwnow, a tež w rumnosći, hdžež steji gipsowy model

cyrkwje a hdžež předawa so literatura wotwarje, nahromadzi so z darow a wobrota na jednym kónc tydženju něhdže 75 000 hr. Wulke firmy darja nahladne sumy, ale tež stari Drježdžanjenjo zawostaja dary za znowanatwar. Po tehdomnišim wobzamknjenju synody njeepochadžeja žane pjenjezy za tutón twar wot krajneje cyrkwje. Mjez druhim prašam so tež ja za zaměrom tutoho hoberskeho twara hladajo na prózdne cyrkwje. We wokolinje cyrkwje našeje knjeni je lědma wosady, a křižna cyrkej njeje zdalena. Wo 160 mio hr twarskich kóštow džens ničto hiž njerěči. Na kóncu budže jich 300 mio hr. A to wšitko Bohu k česći?! Za tym budžeja so tež hišće po lěće 2002 prašeć.

Kurt Latka

Jan Skala

Zwońće, zwony ...

Tysac hwězdow swěcy jasne zhladuje džens z njebjes dele a na serbsku zemju sćeje njebo swoje Bože dary wulkotne a přewšo krasne.

Swěcy swěća w kóždym domje so kaž wotblyšč wonych hwězkow; serbske džěci z ćoplych hněžkow schadźuja so bjez wšej hary wšě při Božoh džěsća štomje.

Pokoj dycha z serbskej zemje, z jeje hór a jeje hole, hdžež su wšitcy dobrej wole k pobožnemu powitanju džěcatka we Bethlehemy.

W patoržicu w cyłym ludže paćer nutry so roni z dušow serbskich. Z mocu zwoni, zwoni: "Njech tež serbstwu jónu zaso lěpje budže!"

A ja w cuzbje mysle swoje pletu wšě na tute zwony, zo bychy je na zahony w Serbach njesli ... Z tysac hwězdow swěća swěć wam, wjeski drohe ...

Jan Pawoł Nagel

W tutych dnjach wuńdže w Ludowym nakładnistwje J. P. Nagelowa kniha Džěcatstwo w Złyčiny. Awtor wopisuje na dosć zajimawe wašnje swoje dožiwjenja, wosebje serbske, wosrjedź hole před wjace hač połsta lětami a pozdžišo. Doporučimy knižku wšěm, małym a wulkim, za hodowne swjate dny.

Maćerny Wótčenaš. Wot septembra 1947 prihotowach so na konfirmaciju we Łazu. Na paćerje chodźić rěkaše to pola nas. Konfirmaciska wučba by było dołhe, jara cuze zaprjěće.

Maći bě hišće na paćerje chodźila. Nalěto 1948 mějach so konfirmować.

Zběrachmy běrny 1947. Z někajkeje přičiny zběrach na polu Bjezhřebje z maćerju sam běrny.

Mój lažachmój na kolenomaj pódla sebje po wujězdženych rynčkach. Naša pódla je pěskojska, mjelna. Tohodla móžachmy tute dosć mocy lutowace wašnje nałožować. Před namaj w rynčku steješe kobjel. Do njeje mjetachmój běrny. Bě-li kobjel poľna, wuspachmój ju do měcha. Při tutym džěle móžachmój so woměrje rozmołwjeć.

Druhdy, hdyž pomocnicy přindžechu, so tež žortowaše, zo by so spochi džělało a zo njeby nas ani wostuda wobčežowała ani njelóšt. Tehdom

Natwar cyrkwje našeje knjeni w Drježdžanach

Wopyt twarnišća

Z přihłosowanjom synody z 42 přećiwu 25 hłosam bě posledni zadžewk za natwar cyrkwje našeje knjeni přewinjeny. To bě na nalětnim schadźowanju 1991.

Wjele hłosow bě tehdom za wopomniščo, kotrež by na zničenje města 13. februara 1945 dopominało, za rumnostnu rozpadanku z charakterom pominanja.

Nětk je hinak rozsudžene, a lěto hižo wjerca so krany, a kamjeň po kamjenju so składuje, po tym zo je so po milimetrach elektronisce dokładnje wuměrił. Komputerowy wobraz w měrjenskim stanje přirjaduje kamjenje k přenjožnemu městnu w fasadze. Hnydom móže so zwěsćić, kelko originalnych kamjenjow je so namakało a kelko dyrbi so z nowymi narunać. Kóždy kamjeň dostanje čisło a so mjezskładuje. Tóžšto pyšnych elementow je so wu-

chowalo. Wone so wuporjedza abo so jako kopije originalnje znowa wudžěta. Najwjetša namakanka je džěl schodow, kotryž waži 90 t a dyrbeše so ze specialnym kranom zběhnyć. Tajke kruchi pak njemóžeja so bjeze wšeho při twarnišću wužiwać. Murje su z korjenjemi přerosćene a dyrba so znowa natwaric.

Nětko je hora z rozpadankami nimale zrumowana. Planowane je, hač do hód wołtarniščo zrumować. 23. decembra chce prof. Güttler tam koncertować, krajny biskop dr. Hempel přećita při tym hodowne scenje. Wosada z Bayerskeje nastaji w ruinje božodzěsčowy štom. Přizjewił je so hižo tež wysoki wopyt. Samo zwjazkowy prezident Richard von Weizsäcker chce přitomny być. Telewizija přenese tutón podawk.

Po planowanju ma so we februarje z natwarom započec.

pak, na wonym slónčnym po-
połdnju w septembu 1947,
zběrach z maćerju sam běrnj.
Z njej běch přeco rady sam.
Wona měješe potom wjele
chwile za moje mnohe praše-
nja.

Tutón dzeń woprašo so wona
mje nadobo, što to na paćerjach
wuknjemy.

"Vaterunser", wotmołwich
hordy.

Wona njereagowaše na to a
bě někajka zamylena. Bjeze
słowa zběrachmojněkotre me-
try dale. Pytnych, zo bě hněw-
na. Nadobo poča spēšnišo džě-
łać. Běrnj rumpotachu do ko-
bjele. Potom wona stany, wot-
klepa sej pěšk wot šórcucha a
so zruna. "A Wótčenaš?" Nje-
zrozumich jeje prašenje.

"My smy hišće Wótčenaš
wuknyli na paćerjach", spyta
wona wujasnić.

"My pak wuknjemy pola far-
rarja Vogela jenož Vaterunser."

"Da nawuču će nětikle Wó-
tčenaš."

Wusypachmojbjele, a při-
chodnu hodžinu wuknjech po
kolenomaj na našim polu łažo
a běrnj zběrajo wot našeje ma-
ćerje serbski Wótčenaš.

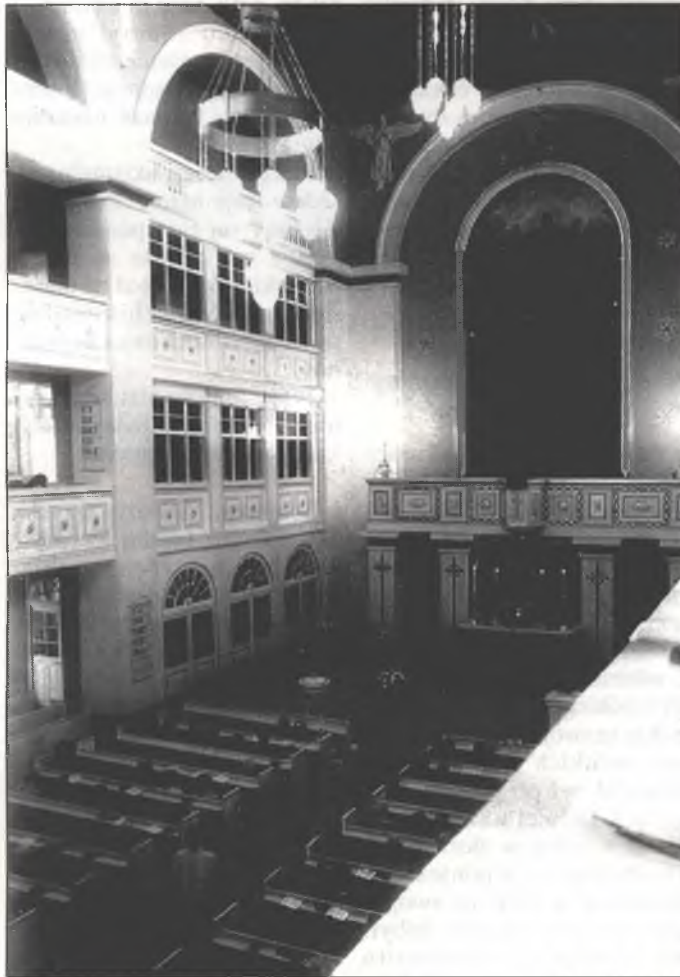
Potom mi hišće praji, zo je
jej wćěžkich hodžinach Wótče-
naš přeco pomhał a zo budže
tež mi přeco pomhać, jelizo
prawje do toho wěrju.

Wěsće ma kóždy čłowjek
swójski poměr k modlitwam,
basnjam a powědkam, k spē-
wam a wobrazam a k wulkej
hudźbje a małym krucham.
Sym Wótčenaš wot tutoho sep-
temberskeho dnja 1947 do
swojeho duchowneho wobsyd-
stwa přiwał a jako drohočinku
wobchowal - a wón je mi přeco
pomhał před wulkimi koncer-
tami a rozmołwami, wosebje
pak, hdyž přemó mje žadosć
po mojej lubej Francisce a jeje
bratru Sebastianje nad měru.

Spominanje na Albina Mollera

Na Albina Mollera tón měsac
spominamy, kotryž je před 375
lětami, w léce 1618 potajkim,
a to druhi dzeń hód zemřel.
Tutón muž sej zasłuži, zo jemu
tež w "Pomhaj Bóh" něšto
rynčkow wěnujemy.

A. Moller, znaty tež pod zła-
cónščenej formu mjena Albi-

Cyrkej w Biskopicach

Foto: Näcke

nus Mollerus, bě jedyn z přé-
nich, wo kotrychž wěmy, zosu
serbsce pisali. Pisał je 1541 ro-
dženy Delnjoserb w swojim
ródny m dialektce, t. r. w narěči
wokoliny Tšupca. Znajeće
Tšupc, wjes něhdže 10 km na
sewjer wot Borkowow na kro-
mje Blótow z němskim mje-
nom Straupitz? Štóż wjes nje-
znaje a so zajimuje za twarstwo,
njech sej tam dojedže. Tšupc
ma cyle wurjadnu cyrkej w stilu
klasicizma - mjeztym rjenje
restawrowanu -, kiž je so na-
twariła po planach slawného
twarca Friedricha Schinkela.

Džensa leži tale wosadna
wjes zwonka dvojorěčneho
teritorija, ale za Mollerowy čas
bě tam wšo serbske. W Tšupcu
je Moller tež wěsty čas skutko-
wał jako farar. A do tutoho
časa, dokładnje na léto 1574,
padnje najwuznamniši skutk
za nas Serbow, zwjazany z
mjenom Tšupčanskeho fararja:
W mjenowanym léce je wón
wudał přenju serbsku čišćanu
knihu. Serbsce pisali běchu do
Mollera tež hižo druzy jednot-

liwcy, ale tele spisy běchu wo-
stali rukopisy. Z Mollerowymi
spěwarskimi a Małym kate-
chizmom z léta 1574, přelože-
nymi do zapadnodelnjoserb-
skeho dialektu, so započina
serbske čišćane słowo.

Moller słušeše k wuznam-
nym wučencam swojeje doby.
Nimo skutkowanja na polu na-
božneho pismowstwa ma so na
kóždy pad mjenować džěła-
wosć jako botanikar a astro-
nom. Jeho skutownosć na polu
botaniki bě tohorunja zwjazana
ze serbskej řeču. Wón je k ze-
lowej knize Berlinskeho dwór-
skeho lěkarja Thurneissera při-
džělał z tym, zo je awto-
rej posrědkował serbske rost-
linske mjena. A na polu astro-
nomije je sej wón zaslužby do-
był přez wobdžětanje a wudawa-
nje protykwow. Te namakachu
tajke připóznaje, zo je samo
kejžor Rudolf II. spēchowaše.

Zemřel je Albin Moller w
starobje 77 lět w Starej Darbni
(Aldtöbern) we wokrjesu Ka-
lawe.

H. Jenč

Serbja w Němskej

Pod tutym titulom wuńdže
tute léto w Lusatia-nakład-
nistwje w Budyšinje katalog k
wustajeńcy pod samsnym titu-
lom, wo kotrejž je so hižo w
Serbskich Nowinach pisało, nic
přechwalobnje. Mi zda so dvě-
lomne, wustajeńcu pod tajkim
hesłom scyła zarjadować móc,
hačkuli njepobrachowachu tež
w zańdženych lětdžesatkach
tajke pospyty. Tola wo to tu
njendže - dže wo němsskorěčny
katalog k tutej wustajeńcy, ko-
tryž móže sej zajimc w Smole-
rjec kniharni kupić. Nahladna
to kniha z wjele wobrazami a
dobrym wuhotowanjom. Jeje
wudawaćel je Dietrich Scholze,
a tójšto wědomostnikow a
praktikarjow je na njej sobu
džělało, kotrychž naličić by
wobluk našeho časopisa přesa-
hało.

Awtorojo spytaja podać re-
zumej dotalného swojeho
slědženja na polu stawiznow
Serbow, serbskeje řeče, litera-
tury a serbskeho wuměłstwa.
Stawizny Serbow su skromne -
woni njemějachu ani kejžorow
ani kralow, jich zemjanstwo so
börze přeněmči, dawki płača-
chu Serbja cuzemu luděj za wu-
wice jeho byća a traća, tež hdyž
postanycu jednotliwicy, Serbja
a Němcy, kotřiž so za poddany
a wotwisny serbski lud zasa-
džowachu. Tak na př. njeměje-
še serbski basnik Zejler žanych
tak bohatych sponsorow kaž
němski Goethe; jeli zawostaji
dr. med. Müttig wulki džěl swo-
jeho zamóženja Budyskemu
gymnazijej, tak tola nic za pod-
pěru Serbow (zwažliwe so mi
zda, jeho Serba mjenować). A
Jan Michał Budar, kotryž to
činješe, z tym zo "... postaji
serbsku chudžinu Hornjeje a
Delnjeje Lužicy a Mišnjanskeje
njedziwajo na konfesionalnu
přislušnosć ludži k jeničkemu
namrěwecej cyłeho swojeho na-
hľadného zamóženja..." (hlej:
Nowy biografiski słownik, str.
81) a na kotrehož skutownu
pomoc so hišće džensa Serbja
dopominaja, so w katalogu ani
njenaspomni. Z tym chcų spy-
tać, na někotre njewuwaženo-
sće, kotrež mi při jeho čitanju
nadpadnychu, pokazać.

Wadžić chcyła so hižo wo ti-
tul wustajeńcy a kataloga
"Serbja w Němskej". Wón

wubudza wočakowanja pola recipienta, kotrež so w swojej dospołnosći ani spjelnic njemóža. A wyše toho je dwuzmyslny, jako bychu Serbja tež hišće druhdze sydlili, štož wězo su, ale nic přenjtne. Jich byće a traće, jich narodne wuwice je bytostnje z Łužicu zwjazane. Njewundže tež njedawno brošurka hižo ze samsnym titulom?

Dwěluju na tym, zo rozezna wachu so swojbné struktury Serbow, kaž su wone rysowane, zasadnje wot Němcow, a z teje a druhich přičinow zda so mi tutón přinošk w katalogu njetřebawši (dopomina mje na Jürgena Kuczynskeho zwjazki Geschichte des Alltags des deutschen Volkes). Wyše toho skónči so wón ze serbskimi wójakami w l. 1849.

Wobrazaj Jakuba Barta-Čišnskeho a Arnošta Muky we wotrězku Die Ära des Laientheaters zdatej so mi deplacérowanej. Bjezdwěla mataj tutaj wotčincaj wulke zaslužby wo lajske dźiwadlo, a tola słuša wone skerje do jeju nakromneje dźěławosće. Sycła pokazuje mi přinošk Das Theater der Sorben, kak čezko je a kelko napinanja budže hišće trjeba, objektivne wuwice serbskeho dźiwadla předstajić. Při jeničkim powołanskim dźiwadle njebychmy směli lajske dźiwadlo jednorje ignorować abo wotbyć abo zaslužby Pawoła Kmjeća abo Praskeje režiserki Lenki Cmuntoveje, kotrajž spytašaj serbskemu publikumej to spřistupnić, štož jemu powołanske jewišćo w 60tych lětach zapowědźi, mjenujucy originalne serbske hry a dobre inscenacije (Jan Drda: Hrajka z čertom, Pětr Malink: Nócny

pacient, Jurij Koch: Židowka Hana).

A na kóncu hišće próstwu: Swoje cyłe žiwjenje čakam na načasnu serbsku operu abo spěwohru, što mi ju spjelni, serbske dźiwadlo abo Łužiska filharmonija abo jeju zhromadne prócowanje ze serbskim komponistom?

Kata Malinkowa

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Z Lipska. Serbska studowaca młodźina stej žarujo při rowje jednoho ze svojich najwobdarjenišich bratrow. W Lipsku wumrě njedzela, 17. hodownika, knjez stud. teol. A. Sykora z Delnjeho Wujězda. Njebohi je kóždy čas swoje bohate dary k wšemu dobremu wužiwał; při mnohich serbskich koncertach je ze svojim krasnym hłosom wšitkich poslušarjow zwjeselił; tež při přnim koncerće w Delnjeje Łužicy, džeń 23. septembra w Borkowach wotdźeržanym, je pilnje sobuskutkował a nam ze svojim spěwom wšě wutroby dobył. Na Lipsčansku uniwersitu přindže nazymu 1892, pruwowanje na Zhorjelskim gymnaziju derje wobstawši; zo je tam pilnje studował a dźělał, to wěmy wšitcy jeho towaršojo, wosebje tež sobustawy serbskeho studentskeho towarstwa. Wo tym swědči tež, zo chcyše hody w prōzdninach w Minakale předować. Najrjeńše nadźije, kotrež naš luby njebohi zbudzowaše, džeja z nim do rowa; Boža wola je jeho hinak wozdźiła. Nam wšitkim pak, kiž smy jeho znali, wostanje naš luby njebohi bratr we wěčnym, swěrnym wopomnjeću.

SN, december 1893

Přispomnječko

Budyšin. Wot 15. do 17. oktobra přebywachu někotři sobustawy Michałskeje wosady z Budyšina w partnerskej wosadze Berka pola Northeima.

Přičina tutoho wopyta bě znowaposwjećenje Berkaskeje cyrkwy po jednolětnym wobnowjenju, štož so na swjedzenkich kemšach sta. Poměrnje mała barokowa cyrkwička bly-

šći so nětka zaso čerstwa kaž nowa. Jako znamjo našeje zwjazanosće darichmy wosadze při tutej skladnosći swěčnik, kotryž bě naš wosadny zhotowił.

Partnerske zwiski tuteju wosadow traja hižo z lěta 1986. Wažimy sej tute počahi jara, přetož njedziwaše so tež w NDRskim času jenož na materielnu podpěru, ale hižo tehdom nasta dobra duchowna zwjazanosć.

Wjeselimy so hižo na nazymu 1994, hdyž přijedu nas Berkascy wosadni wopytać.

Wojerecy. Štwórta serbska Boža služba tutoho lěta běše pola nas na reformaciskim swjedženju. Bě to zdobom poslednje serbske zarjadowanje našeje wosady za 1993. W předowanju předar wotym přemyslowaše, hač njeby tež džensa derje bylo, so bóle na žórta cyrkwy, a to rěka na Chrystusowe słowo zložić. Po kemšach pijachmy po zwučenym wašnju kofej a zaspěwachmy sej někotre serbske ludowe spěwy. Za 1994 su pola nas zaso štyri wosadne popođnja předwidzane.

Němska. Diakoniski skutk ewangelskeje cyrkwy w Němskej ma 350000 sobudźělaćerjow, kotřiž skutkuja w 29 000 wšelakich domach a wustawach.

Němska. Ewangelska cyrkwe je loni 136,3 mio hr za akciju "Chlěb za swět" nazběrała. To je skoro 20 % wjace hač lěto do toho. Z tutymi pjenjzami so 618 wšelakich projektow podpěrowaše. Třecina srědkow džěše do Łačonskeje Ameriki a štwórćina do Aziskeje.

Tansanija. Před 100 lětami započa Lipsčanske misionstwo z připowědanjom ewangelija we wuchodnej Africe (džensniši kraj Tansanija).

Džensa rosće tamniša ewangelska cyrkwe kóždy lěto wo 5 %. Z tym rosće cyrkwe w tutym kraju spěšnišo hač ludnosć. Lutherska cyrkwe w Tansaniji sćeje tež do druhich krajow misionarow. W sewjerneje diecezy cyrkwy (wokoło hory Kilimadjar) je nětka 124 wosadow ze 105 duchownymi a wjac hač 700 ewangelistami a wučerjemi. K tomu přindže 125 wosadnych pomocnikow.

Přeprašujemy

4.12. sobota

14.00 hodź. wosadne popođnjo w Drježdžanach

5.12. - 2. njedzela w adwence

10.00 hodź. kemše w Budyšinje w Michałskej (Albert) w samsnym času Boža služba za džěci
13.30 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (Albert)

12.12. - 3. njedzela w adwence

11.45 hodź. nutrnosć w rozhłosu
14.00 hodź. ekumeniska nutrnosć w Budyšinje w Michałskej

19.12. - 4. njedzela w adwence

8.30 hodź. kemše w Hrodzišću (Malink)
8.30 hodź. kemše w Minakale (Feustel)
10.00 hodź. kemše w Barće (Malink)
10.00 hodź. kemše w Hodźiju (Albert)
10.00 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Rakecach (Feustel)

24.12. - patoržica

10.00 hodź. Boža nóc w Budyšinje na Michałskej (Albert)

25.12. - 1. dzeń hodow

9.30 hodź. kemše w Bukecach (Malink)
9.30 hodź. delnjoserbske kemše w serbskej cyrkwi w Choćebuzu (Nowak)
11.25 hodź. nutrnosć w rozhłosu

2.1. - njedzela po hodoch

10.00 hodź. kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje na Michałskej (Albert) w samsnym času Boža služba za džěci
13.30 hodź. kemše w Budestecach (Albert)

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. Rjadowuje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. - Ludowe nakładnistwo Domowina t.z.w.r., Sukelnska 27, 02625 Budyšin. Redaktor a skazanki: sup. Siegfried Albert, Serbski kěrchow, 02625 Budyšin, tel. 42201. - Sadźba: Serbske Nowiny Budyšin, čišć: Serbska čišćernja t.z.w.r. w Budyšinje. - Wuchadza jónkróc za měsac. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Nr. 30 000 110, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 850 549 61